TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ
THƯƠNG HIỆU & CÔNG LUẬN

5 Dự luật mới về khoa học và công nghệ

16:00 06/11/2025

Theo Trung tâm Truyền thông Khoa học và Công nghệ, Bộ Khoa học và Công nghệ đang chủ trì xây dựng, hoàn thiện 5 Dự luật mới nhằm hoàn thiện hành lang pháp lý cho hoạt động khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số.

Các dự luật này được kỳ vọng tháo gỡ những điểm nghẽn thể chế, thúc đẩy tự chủ công nghệ, phát triển kinh tế tri thức và tạo nền tảng cho Việt Nam chủ động trong kỷ nguyên số và trí tuệ nhân tạo.

Ngay sau khi hợp nhất từ ngày 1/3/2025, Bộ Khoa học và Công nghệ đã bắt tay vào tạo dựng hành lang pháp lý dẫn dắt sự phát triển của lĩnh vực, với mục tiêu tháo gỡ điểm nghẽn về thể chế. Đến tháng 6/2025, Bộ đã trình Quốc hội xem xét, thông qua 5 luật có tính nền tảng, gồm: Luật Khoa học, Công nghệ và Đổi mới sáng tạo; Luật Công nghiệp công nghệ số; Luật Năng lượng nguyên tử (sửa đổi); Luật sửa đổi bổ sung một số điều của Luật Chất lượng sản phẩm, hàng hóa; Luật sửa đổi bổ sung một số điều của Luật Tiêu chuẩn và quy chuẩn kỹ thuật.

Hiện nay, Bộ Khoa học và Công nghệ đang tiếp tục chủ trì soạn thảo thêm 5 luật quan trọng khác, gồm: Luật Chuyển đổi số; Luật Công nghệ cao (sửa đổi); Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ; Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Chuyển giao công nghệ; và Luật Trí tuệ nhân tạo, với kỳ vọng được thông qua vào cuối năm 2025, hoàn thiện khuôn khổ pháp lý thúc đẩy khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo phát triển toàn diện.

Bộ trưởng Bộ Khoa học và Công nghệ Nguyễn Mạnh Hùng trình bày Tờ trình dự án Luật Chuyển giao công nghệ.

Luật Chuyển đổi số

Dự thảo Luật Chuyển đổi số xác định việc quản lý, điều hành trên môi trường số là mặc định, quản lý trên giấy là ngoại lệ. Nhà nước có trách nhiệm bảo đảm mọi công dân, không phân biệt độ tuổi, giới tính, trình độ, điều kiện địa lý hay kinh tế, đều có cơ hội tiếp cận và sử dụng dịch vụ công trực truyến.

Hệ thống dịch vụ công trực tuyến phải tuân thủ chuẩn mực quốc tế, có giao diện thân thiện, đa ngôn ngữ, ngôn ngữ ký hiệu và các hình thức hỗ trợ người khuyết tật. Nền tảng cần tương thích với nhiều loại thiết bị, đồng thời có công cụ hỗ trợ người dân ở vùng sâu, vùng xa và khu vực đặc biệt khó khăn.

Dự thảo cũng nêu yêu cầu thiết kế dịch vụ công trực tuyến theo sự kiện cuộc sống của người dân và vòng đời doanh nghiệp, hướng tới cá thể hóa phù hợp với từng cá nhân, tổ chức. Cơ quan nhà nước phải phối hợp liên thông để cung cấp dịch vụ theo chuỗi sự kiện, thay vì phân mảnh theo thẩm quyền hành chính. Người dân và doanh nghiệp chỉ cần cung cấp thông tin một lần, quy trình xử lý được thực hiện xuyên suốt, liền mạch, không phụ thuộc địa giới hành chính, giúp tiết kiệm thời gian và chi phí.

Dự luật xác định chuyển đổi số là "đột phá hàng đầu", ưu tiên phát triển hạ tầng, dữ liệu, nhân lực, hợp tác quốc tế. Các nguyên tắc được luật hóa gồm: lấy người dân làm trung tâm, số hóa ngay từ đầu và quản lý dựa trên dữ liệu, để

"không ai bị bỏ lại phía sau".

Ủy ban Thường vụ Quốc hội cho ý kiến về các dự án Luật.

Luật Công nghệ cao (sửa đổi)

Sau gần 20 năm ban hành, Luật Công nghệ cao được đề xuất sửa đổi nhằm thúc đẩy tự chủ công nghệ, hình thành ngành công nghiệp chiến lược, nâng cao hiệu quả khu công nghệ cao và khuyến khích doanh nghiệp Make in VietNam.

Dự thảo xác định công nghệ không chỉ là lĩnh vực ưu đãi đầu tư mà còn là trụ cột chiến lược bảo đảm an ninh kinh tế, quốc phòng và chủ quyền quốc gia. Luật cũng bổ sung khái niệm công nghệ chiến lược và công nghiệp chiến lược, nhằm tập trung phát triển.

Chính sách ưu đãi được thiết kế lại minh bạch, hiệu quả hơn, mở rộng cho doanh nghiệp trong nước và khởi nghiệp. Các công nghệ lõi, công nghệ chiến lược như AI, bán dẫn được hưởng ưu đãi đặc biệt, đi kèm cam kết chuyển giao để mang lại lợi ích thực chất cho quốc gia.

Dự thảo chia công nghệ cao thành ba lớp: công nghệ lõi (Việt Nam phải tự làm và nắm giữ), công nghệ chiến lược (bảo đảm tự chủ) và công nghệ cao (để phát triển đất nước).

Dự thảo Luật Công nghệ cao (sửa đổi) xác định công nghệ không chỉ là lĩnh vực ưu đãi đầu tư mà còn là trụ cột chiến lược bảo đảm an ninh kinh tế, quốc phòng và chủ quyền quốc gia.

Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Sở hữu trí tuệ

Lần sửa đổi này có mục tiêu biến các kết quả nghiên cứu, sáng chế của người Việt thành tài sản có thể mua bán, giao dịch, hướng tới nền kinh tế mà tài sản trí tuệ chiếm tỷ trọng lớn, như tại các quốc gia phát triển.

Dự luật cho phép quyền sở hữu trí tuệ được định giá, mua bán và đưa vào làm tài sản, đánh dấu bước chuyển từ bảo vệ quyền sang tài sản hóa, thương mại hóa và thị trường hóa kết quả nghiên cứu. Nhờ đó, sở hữu trí tuệ trở thành công cụ cạnh tranh chiến lược của doanh nghiệp và quốc gia.

Chính phủ đề xuất bổ sung nhiều chính sách đột phá để hỗ trợ tạo ra và khai thác thương mại các nhóm quyền sở hữu trí tuệ. Nhà nước sẽ hỗ trợ việc xác lập, khai thác, quản lý, định giá, chuyển giao và chia sẻ quyền sở hữu trí tuệ.

Dự luật cũng dành ưu tiên mua quyền sở hữu trí tuệ đối với sản phẩm quan trọng về an ninh, kinh tế - xã hội, phát triển hệ sinh thái sở hữu trí tuệ, khuyến khích tổ chức, cá nhân đầu tư vào doanh nghiệp khởi nghiệp. Chủ sở hữu sẽ được quyền tự xác định giá trị, lập danh mục tài sản để quản trị trong trường hợp giá trị tài sản chưa được ghi nhận kế toán.

Dự thảo hướng tới phát triển thị trường sở hữu trí tuệ, đáp ứng nhu cầu khai thác thương mại, nâng cao năng suất, chất lượng và sức cạnh tranh của nền

kinh tế.

Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Chuyển giao công nghệ

Việc sửa đổi nhằm hoàn thiện khung pháp lý, thúc đẩy hoạt động chuyển giao công nghệ hiệu quả, đồng bộ và theo kịp xu hướng quốc tế. Trong đó, dự thảo Luật Chuyển giao công nghệ mới sẽ rút gọn thủ tục hành chính, cập nhật danh mục công nghệ mới, công nghệ chiến lược và mở rộng ưu đãi cho các hoạt động chuyển giao. Ba mức độ chuyển giao được quy định gồm ứng dụng, làm chủ và nghiên cứu - phát triển, với chính sách hỗ trợ, ưu đãi tăng dần theo từng cấp độ, khuyến khích doanh nghiệp tiến tới làm chủ và sáng tạo công nghệ.

Dự luật cũng bổ sung quy định về tổ chức trung gian chuyển giao công nghệ - mô hình phổ biến ở nhiều quốc gia nhưng còn thiếu tại Việt Nam. Các tổ chức này sẽ giúp doanh nghiệp nhỏ và địa phương khó khăn tiếp cận, tiếp nhận và làm chủ công nghệ mới.

Ngoài ra, dự thảo mở rộng hoạt động chuyển giao công nghệ nội sinh, khuyến khích thương mại hóa kết quả nghiên cứu trong nước. Doanh nghiệp và nhà khoa học có thể góp vốn bằng công nghệ; Nhà nước được phép mua và phổ biến công nghệ đã làm chủ để hỗ trợ sản xuất.

Dự luật cũng tăng cường kiểm soát chuyển giao công nghệ xuyên biên giới nhằm bảo đảm an ninh công nghệ, đồng thời thúc đẩy xuất khẩu công nghệ Việt Nam. Nhà nước sẽ phát triển thị trường khoa học công nghệ minh bạch, chuyên nghiệp, lấy sàn giao dịch và trung tâm công bố công nghệ làm hạt nhân kết nối cung - cầu.

Luật Trí tuệ nhân tạo

Trí tuệ nhân tạo đang phát triển nhanh hơn so với tốc độ xây dựng và hoàn thiện thể chế, tạo ra khoảng trống pháp lý, đặc biệt trong xác định trách nhiệm khi AI gây thiệt hại. Vấn đề này dự kiến được giải quyết bởi những quy định mới trong dự thảo Luật Trí tuệ nhân.

Theo đó, Bộ Khoa học và Công nghệ đề xuất phân loại AI theo bốn mức độ rủi ro, với cơ chế quản lý tương ứng.

Nhóm rủi ro không chấp nhận được gồm các hệ thống AI có khả năng gây tổn hại nghiêm trọng, không thể khắc phục đối với quyền con người, an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội hoặc được sử dụng cho hành vi bị pháp luật nghiêm cấm. Loại AI này bị đề xuất cấm phát triển, cung cấp, lưu hành hoặc sử dụng tại Việt Nam, chỉ được nghiên cứu trong môi trường kiểm soát như phòng thí

nghiệm hoặc cơ sở giáo dục.

Các hệ thống AI thao túng hành vi, nhận thức con người, làm mất khả năng tự quyết; AI lợi dụng điểm yếu của nhóm dễ tổn thương như trẻ em, người cao tuổi, người khuyết tật; hay AI tạo nội dung giả mạo gây nguy hại đến an ninh quốc gia đều thuộc nhóm này.

Nhóm rủi ro cao gồm các hệ thống có khả năng gây tổn hại đến tính mạng, sức khỏe, quyền và lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức hoặc lợi ích công cộng quan trọng. Trước khi đưa vào lưu hành, các AI này được đề xuất trải qua việc đánh giá sự phù hợp và chịu giám sát của cơ quan có thẩm quyền.

AI rủi ro trung bình là những hệ thống có thể gây nhầm lẫn, lừa dối hoặc thao túng người dùng do họ không nhận biết được bản chất hệ thống AI hoặc nội dung do AI tạo ra. Trong khi đó, nhóm rủi ro thấp gồm các hệ thống AI không thuộc ba trường hợp trên, được phép phát triển và sử dụng theo quy định.

Dự thảo Luật Trí tuệ nhân tạo cũng sẽ thúc đẩy các trụ cột của AI - hạ tầng trí tuệ Việt Nam, gồm hạ tầng tính toán và dữ liệu quốc gia, mô hình nền tảng và công nghệ lõi, nhân lực và cộng đồng trí tuệ, hệ sinh thái ứng dụng và đổi mới, thể chế, tiêu chuẩn và an toàn AI. Theo đó, "con đường AI Việt Nam" chính là trung tâm tâm tính toán dữ liệu AI mở, công nghệ mở, các khung thử nghiệm.

PV